

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง หน่วยล้างไตทางช่องท้อง โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ จังหวัดเชียงราย

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการครั้งนี้ศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

##### กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร

ประชากร ได้แก่ รองผู้อำนวยการ โรงพยาบาลฝ่ายการแพทย์ รองหัวหน้าพยาบาลด้านบุคลากร หัวหน้ากลุ่มงานอายุรกรรม หัวหน้าหน่วยไตเทียม ของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ จังหวัดเชียงราย จำนวน 4 คน

##### กลุ่มที่ 2 บุคลากรทีมสุขภาพ

ประชากร ได้แก่ บุคลากรในทีมสุขภาพทั้งหมดที่ให้การดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

1. อายุรแพทย์โรคไตและอายุรแพทย์ จำนวน 4 คน โดยเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่องและมีประสบการณ์ในการผ่าตัดวางสายช่องทางออกของน้ำยาล้างไตทางช่องท้องในผู้สูงอายุ และดูแลผู้สูงอายุ
2. พยาบาลวิชาชีพประจำหน่วยล้างไตทางช่องท้อง 4 คน โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง และมีใบประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้น 1
3. พยาบาลวิชาชีพประจำหน่วยไตเทียม จำนวน 5 คน โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง และมีใบประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้น 1
4. เภสัชกร จำนวน 2 คน โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง

### กลุ่มที่ 3 ผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง

ประชากร ได้แก่ ผู้ป่วยที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่องที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์

### กลุ่มที่ 4 ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง

ประชากร ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้มิบทบาทหลักในการดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง มีความเกี่ยวข้องกับทางสายเลือด

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาในประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรทีมสุขภาพ

### กลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. ผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดดังนี้ 1) สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยเข้าใจ ไม่มีปัญหาด้านการพูด การได้ยิน 2) มีความเต็มใจให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ได้จากทะเบียนข้อมูลผู้ป่วยที่มารับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ที่คลินิกล้างไตทางช่องท้อง รายชื่อผู้ป่วยตามกำหนดนัดพบแพทย์ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุสำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคล กำหนดตามความอึดตัวของข้อมูล จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ 24 คน

2. ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว ทั้งเพศชายและเพศหญิง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ 1) สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้เข้าใจ สามารถอ่านออก เขียนได้ไม่มี ปัญหาด้านการพูด การได้ยิน 2) มีความเต็มใจให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุในการสัมภาษณ์รายบุคคล กำหนดตามความอึดตัวของข้อมูล จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ดูแลผู้สูงอายุ 24 คน

### เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้น และแบ่งตามกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลในกลุ่มผู้บริหาร ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและระยะเวลาในการเป็นผู้บริหาร

2. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลในกลุ่มบุคลากรที่มีสุขภาพ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง และการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง

3. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลในกลุ่มผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยของตนเองต่อเดือน แหล่งรายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผู้ดูแลหลัก ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยโรคไตวายเรื้อรัง โรคประจำตัวอื่นๆ สาเหตุของโรคไตวาย สิทธิการรักษาพยาบาล กลุ่มยารักษาโรคไตวายเรื้อรัง ระยะเวลาที่ได้รับการรักษาด้วยการล้างไตทางช่องท้อง ภาวะแทรกซ้อนจากการล้างไตทางช่องท้อง และจำนวนครั้งของการนอนในโรงพยาบาล

4. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน แหล่งรายได้ ความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ และระยะเวลาในการดูแลผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 2 เครื่องมือในการวิเคราะห์สถานการณ์ ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์รายบุคคลผู้บริหาร ครอบคลุมประเด็นด้านโครงสร้าง ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ จำนวนบุคลากรในหน่วยงาน อัตราส่วนของแพทย์พยาบาลต่อผู้ป่วย แผนงานการพัฒนาบุคลากร 2) ลักษณะองค์กร ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์ พันธกิจ วิสัยทัศน์ของโรงพยาบาล ขอบเขตการบริการ พันธกิจของหน่วยงาน มาตรฐานการพยาบาลหรือแนวปฏิบัติ คู่มือในการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง 3) การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมในหน่วยล้างไตทางช่องท้อง

2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์รายบุคคลบุคลากรที่มีสุขภาพ ครอบคลุมประเด็นด้านกระบวนการประกอบด้วย รูปแบบกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ความครอบคลุมของการดูแล การประสานการดูแล การส่งต่อและมาตรฐานในการดูแล ความจำเป็นในการส่งเสริม วิธีการส่งเสริม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการดูแลตนเอง และแนวทางการส่งเสริมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่ได้รับ

3. แนวคำถามในการสัมภาษณ์รายบุคคลผู้ดูแล ครอบคลุมประเด็นด้านกิจกรรมการส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการดูแลตนเองและแนวทางในการส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้สูงอายุที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง

4. แนวคำถามในการสัมภาษณ์รายบุคคลผู้สูงอายุ ครอบคลุมประเด็นด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วย ความรู้ในการดูแลตนเอง พฤติกรรมการดูแลตนเอง ปัญหาและอุปสรรคในการดูแล

ตนเอง การได้รับการส่งเสริมการดูแลตนเอง แนวทางในการส่งเสริมการดูแลตนเอง ความพึงพอใจ ในการได้รับการส่งเสริมการดูแลตนเอง

5. แบบบันทึกรายงานเวชระเบียนต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแผนการรักษาของ แพทย์ บันทึกทางการแพทย์ และแบบบันทึกอุบัติการณ์ต่าง ๆ สถิติและอัตราการติดเชื้อในหน่วย ล้างไตทางช่องท้อง

6. อุปกรณ์อื่น ๆ ได้แก่ เทปบันทึกเสียง อุปกรณ์การจดบันทึก

### การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความครอบคลุมของแนวคำถาม โดยแนวคำถามการสัมภาษณ์รายบุคคลที่ สร้างขึ้น ผู้ศึกษานำไปตรวจสอบความครอบคลุมของแนวคำถาม และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ จากผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่านประกอบด้วย อายุรแพทย์โรคไต 1 ท่าน พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านโรคไต 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านรอบแนวคิดโคนาบีเดียน 1 ท่าน หลังจากนั้นผู้ศึกษาได้นำแนวคำถามไปปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 คน ผู้ดูแลผู้สูงอายุจำนวน 2 คน พยาบาลวิชาชีพ 2 คน เพื่อดูความชัดเจนของภาษาและ ความเข้าใจในเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้

### การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ศึกษานำเสนอโครงการทำวิจัยเพื่อการค้นคว้าอิสระ เอกสารข้อมูลโครงการวิจัย และความยินยอมของอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อรับรองการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการ วิจัย หลังจากคณะกรรมการอนุมัติแล้วผู้ศึกษานำเอกสารดังกล่าวเสนอต่อผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่ม งานการพยาบาล โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์

2. ในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษได้ทราบ ถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นตอนในการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอความร่วมมือใน การตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และชี้แจงสิทธิในการตอบรับหรือการปฏิเสธการเข้าร่วม การศึกษาครั้งนี้ โดยได้รับการอนุญาตจากกลุ่มตัวอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับกลุ่มตัวอย่าง การตอบรับหรือการปฏิเสธจะไม่มีผลต่อการรักษา ในระหว่างการทำการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง

สามารถออกจากการทำการศึกษาได้ก่อนที่การดำเนินการศึกษาจะสิ้นสุดลง โดยไม่ต้องบอกเหตุผล โดยการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลต่อการรักษาพยาบาลที่กลุ่มตัวอย่างจะได้รับ การบันทึกข้อมูลจะไม่มีภาระบุชื่อของกลุ่มตัวอย่าง โดยจะทำเป็นรหัสแทนชื่อข้อมูล มีการบันทึกและจดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์และการสนทนารายบุคคลและมีการวิเคราะห์ในภาพรวม เก็บไว้เป็นความลับ ใช้เพื่อการศึกษาและนำเสนอในภาพรวม และจะใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาต่อไป หากผู้วิจัยเห็นด้วย ผู้ศึกษาขอความร่วมมือในการเซ็นใบยินยอมเข้าร่วมการศึกษา

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือรับรองจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำการศึกษาและขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. เมื่อได้รับหนังสืออนุมัติจากผู้อำนวยการ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ ผู้ศึกษาพบหัวหน้ากลุ่มการพยาบาลและหัวหน้าหน่วยไตเทียมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการทำการศึกษา

3. ผู้ศึกษาสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ ตามคุณสมบัติที่กำหนด ผู้ศึกษาแนะนำตัวและชี้แจงรายละเอียดในการทำการศึกษาและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการศึกษา พร้อมอธิบายถึงการพิทักษ์สิทธิแก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมนัดวันเวลาในการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลโดยนัดตามความสะดวกของผู้ถูกสัมภาษณ์

4. ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แยกตามกลุ่ม ดังนี้

4.1 ผู้บริหาร ได้แก่ รองผู้อำนวยการ โรงพยาบาลฝ่ายการแพทย์ รองหัวหน้าพยาบาล ด้านบุคลากร หัวหน้ากลุ่มงานอายุรกรรม หัวหน้าหน่วยไตเทียม มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้ศึกษาแนะนำตัวและชี้แจงรายละเอียดในการทำการศึกษาและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการศึกษา พร้อมพิทักษ์สิทธิประชากร 2) การสัมภาษณ์รายบุคคล ใช้เวลาประมาณ 45 นาทีโดยใช้แนวคำถามที่ครอบคลุมประเด็นด้าน โครงสร้าง กระบวนการและผลลัพธ์ และมีการขออนุญาตบันทึกข้อมูลโดยการบันทึกเทป และจดบันทึกข้อมูลสำคัญทุกครั้งขณะทำการสัมภาษณ์

4.2 บุคลากรทีมสุขภาพ ได้แก่ อายุรแพทย์โรคไต อายุรแพทย์ พยาบาล เกษัชกร มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้ศึกษาแนะนำตัวและชี้แจงรายละเอียดในการทำการศึกษาและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการศึกษา พร้อมพิทักษ์สิทธิประชากร 2) การสัมภาษณ์รายบุคคล



ตามแนวคำถาม ใช้เวลาประมาณ 45 นาที และมีการขออนุญาตบันทึกข้อมูลโดยการบันทึกเทป  
จดบันทึกข้อมูลสำคัญทุกครั้งขณะทำการสัมภาษณ์

4.3 กลุ่มผู้สูงอายุ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) มีการสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล  
ก่อนการสัมภาษณ์รายบุคคล 2) การสัมภาษณ์ตามแนวคำถาม ใช้เวลาประมาณ 45 นาที ในขณะที่  
พบแพทย์ตรวจที่คลินิกล่างไตทางช่องท้อง และระหว่างการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ในระหว่างการ  
สัมภาษณ์มีการบันทึกเสียงและมีการจดบันทึกข้อมูลสำคัญขณะทำการสัมภาษณ์

4.4 กลุ่มผู้ดูแลผู้สูงอายุ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) มีการสัมภาษณ์ข้อมูลส่วน  
บุคคลก่อนการสัมภาษณ์รายบุคคล 2) การสัมภาษณ์ตามแนวคำถาม ใช้เวลาประมาณ 45 นาที  
ในขณะที่พบแพทย์ตรวจที่คลินิกล่างไตทางช่องท้อง และระหว่างการเยี่ยมบ้าน ในระหว่างการ  
สัมภาษณ์มีการบันทึกเสียงและมีผู้ช่วยในการจดบันทึกข้อมูลสำคัญขณะทำการสัมภาษณ์

4.5 มีการตรวจสอบการบันทึกในรายงานเวชระเบียนในส่วนของแพทย์ และบันทึก  
ทางการพยาบาล ในการส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้สูงอายุที่ได้รับการล่างไตทางช่องท้องอย่าง  
ต่อเนื่อง และใบบันทึกการเกิดอุบัติเหตุต่างๆ ในหน่วยงาน

5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนจบการสัมภาษณ์และนำมาสรุปตามประเด็น

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย
2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยการนำมาจัดหมวดหมู่ ตามประเด็น  
โครงสร้าง กระบวนการและผลลัพธ์